

Kvennablaðið kost-
ar 2 kr. innanlands
erlendis kr. 2 60
(90 cent vestan-
hafa) 1/3 verðsins
borgist fyrirfram, en
1/3 fyrir 16. júlí.

Kvennablaðið.

Óþæðgn skrifleg
bundin við ára-
mót, ógild nema
komin sé til út-
gef. fyrir 1. okt
og kaupandi hafi
borgað að fullu.

23. ár.

Reykjavík, 1. apríl 1917.

N. 4.

Dýrtið.

Fá orð munu um þessar mundir notuð meira daglega en einmitt orðið »dýrtið«. Á það verðum vér mintir hvar sem vér erum eða hvert sem vér förum. Undan ánaðaroki dýrtidarinnar getum vér ekki flúið, næstum því hvar sem vér erum í heiminum. Svo viðtæk eru áhrif ófriðarins. Ekkert land um víða veröld mun komast alveg fram hjá þeim.

Ísland fer heldur ekki varhluta af þeim áhrifum. Þrátt fyrir það má það kallast hafa sloppið tiltölulega vel hingað til. En nú er það svo að grána gamanið, að hvert mannsbarn heima hlýtur að finna, að »nú eru hættulegir tíma«. »Þegar allur aðflutningur er af tekinn, þá fara líka margar bjargar að vera bánaðar fyrir eyjarskeggja norður undir Íshafinu.

Nærri má geta að mörg húsmóðirin íslenska fer að verða áhyggjufull um matvörubirgðir heimilisins. Þeir tímar eru löngu liðnir þegar heimilin voru byrgð að matvörum minst tvisvar sinnum á ári, þannig að saman næði, hverju sem viðræði, þar sem efni voru til slíkra innkaupa. Breyttir tímar, bættar samgöngur og ólíkir lífnaðarhættir hafa gert slík innkaup fyrir heilt eða hálf ári óþörf. Í sveitunum eiga menn nú orðið hægt með að ná sér í nauðsynlegar aðfluttar vörur svo að segja á öllum tímum ársins. Og í kaupstöðunum tíðka margir dagleg innkaup.

Nú þegar algert siglingabann fyrir rás viðburðanna virðist að komast á um ótiltekinn tíma, þá verða menn að spyrja sjálfa sig, á hvaða hátt megri bæta úr þeirri vöntun á nauðsynjavörum, sem nú hljóti

að verða, eða að minsta kosti að draga úr þeim skorti, sem unt sé.

Þessi spurning hefir um langan tíma verið áhyggjuefni og versta viðfangsefnið, sem allir stjórnámálemenn og hagfræðingar í hernaðarlöndunum hafa fengist við. En það hefir einnig orðið mjög alvarlegt íhugunarefni í hlutlausu ríkjunum og nú með hverjum degi að verða tilfinnanlegra. Það er orðinn sá gordiski hnútur, sem hvorki landsstjórnir né bæjarstjórnir, hagfræðingar né vísindamenn treystast einir að ráða úr. Það eru þjóðirnar sjálfar, sem málinu er nú skotið til, og þá einkum annar hlutinn, kvenþjóðin, sem menn snúa sér nú til um að draga sem mest úr þessum vandræðum, matarskortinum, sem alstaðar er að verða að meira eða minna leyti, og skortinum á ljósefni og eldsneyti: kolunum. Og sú krafa, sem aðallega er gerð til þeirra er hin gamla alpekta krafa: *að spara*.

En menn sjá, að meiri aðgerða þarf við ef duga skal. Margar lífsnauðsynjar verða lítt fáanlegar, eða alveg ófáanlegar þegar siglingar takast af, og þá er að finna ráð til að fá einhver efni í stað þeirra efna, sem ófáanleg eru.

Til þess að geta þetta hvorttveggja svo nokkuð gagn verði að, hjálpast ljöggjöfin, stjórnarvöld og konurnar að. Löggjafarvaldið og stjórnirnar leggja fram fé og þá praktisku þekkingu, sem nnt er að fá, sem svo í samvinnu við húsmæðurnar eiga að hjálpa til að ráða, á sem heppilegastan hátt, fram úr hinum tilfinnanlegasta daglega skorti.

Því er það, að landsstjórnir og bæjarstjórnir stærstu borganna hér á Norðurlöndum standa í sambandi hver við aðra. Karlar og konur hafa verið send milli

landanna til að kynna sér ástandið og þær ráðstafanir og framkvæmdir, sem gerðar hafa verið til að bæta úr því. Hvert landið hefir á þennan hátt lært af hinu og notað sér það, sem hagkvæmast hefir verið og átt bezt við hjá hverju fyrir sig, af öllum þeim óteljandi dýrtíðarráðstöfunum, sem gefnar hafa verið út og framkvæmdar í hverju af þessum löndum.

Svíþjóð og Noregur hafa orðið fyrri til að til finnatilfinnanlegs skorts á ýmsum lífsnaúðsynjum. Og þau hafa líka flýtt sér að heita á konurnar til hjálpar. Í flestar eða allar slíkar dýrtíðarnefndir hafa þeir sett konur. Og alstaðar er það í Noregi, og einnig í Svíþjóð að nokkru leyti, að hússtjórnarkenslukonur og æfðar húsmæður eru teknar með til að kenna, hvað nota megi til matar í stað þess, sem er algerlega ófáanlegt, og hvernig skuli spara án þess að heilsu og kröftum manna sé hætta búin.

Í Noregi hefir landsstjórnin lagt fram feykimikið fé, til að senda æfðar kenslukonur út um allt endilangt landið, til að kenna sem hagkvæmasta og sparsamlegasta matreiðslu og húshald, sem sparlegasta meðferð á ljósi og eldsneyti, notkun heykassa eða suðu í pappír í kössum og þess konar.

Við íslenzku húsmæðurnar erum margfalt ver settar í þessum efnum. Á öllum hinum öðrum Nordurlöndunum hefir á síðari árum verið lögð mjög mikil áherzla á að koma upp góðum og tímabærum hússtjórnarskólum, til þess að kenna konum hagkvæma og sparsama hússtjórn, sniðna eftir kröfum þessara tíma. Slíkir skólar hafa ýmist verið reknir að öllu leyti á opinberan kostnað eða styrktir af opinberu fé að mjög miklu leyti. Skólaeldhús eru að verða algeng þar alstaðar við flestalla barnaskóla og kensla handa slíkum skólaeldhúsakenslukonum kostuð víða af almannafé.

Þessu hafa bæði kvenréttindafélögin og ýmsar aðrar konur komið til leiðar. Þær hafa séð, að einnig þær þyrftu að læra sína viðná, eins og aðrar stéttir manna.

Og sérstaka iðn kvenna má sannlega kalla heimilisstjórn ásamt matreiðslu og öllum öðrum heimilisstörfum.

Nú, þegar dýrtíðin fer að verða tilfinnleg hjá okkur, og okkur fer að vanta ýmsar aðkeyptar fæðutegundir, þá kemur sú spurning fram, sem húsmæðurnar verða að leysa úr: Hvað verður notað til daglegs manneldis í staðinn fyrir það, sem ófáanlegt getur orðið og til að spara það, sem til er af því, í lengstu lög?

Þetta getum við lært af góðri matreiðslu og hússtjórnarkenslu. Þar fáum við að vita um efnasamsetningu fæðutegundanna og næringargildi þeirra. Þá sjáum við hverjar þeirra séu heppilegastar saman, hverjar þeirra megi spara og hverra við getum alveg verið án. Þessi þekking er skilýrði fyrir hollri og hagkvæmri matreiðslu. Hún er nauðsynleg á hverju heimili. Það er ekki einhlítt að spara. Menn verða að spara á hagkvæman hátt.

Þessa kunnáttu verðum við íslenzku konurnar að fá. Aldrei fyrri hafa menn þekt nauðsyn hennar sem einmitt nú. Þetta mál er eitt af þeim málum sem vér verðum að selja oss að fá framkvæmt á næstu árum og til þess verðum vér að beita vorum pólitíska kosningarrétti. Sem pólitískir kjósendur höfum við rétt til að gera kröfur til þingmanna vorra og stjórnar. Og ein af vorum fyrstu kröfum ætti að vera: *Að fá hagkvæma húsmæðrarkenslu, bæði til sveita og í kaupstöðum, kostaða af almannafé að meira eða minna leyti.* Og við eigum að heimta meira: Við eigum að heimta *ferðastyrk handa okkar ungu kenslukonum, til að kynna sér nútíðarkenslu í heimilishagfræði og hússtjórn.* Þetta er sú námsgrein, sem karlmennirnir ætíð kveða vera okkar skylduverk. Um það ætti þá ekki að þurfa að deila, að sjálfsagt væri, að við fengjum tækifæri og kunnáttu til að leysa hana af höndum, samkvæmt kröfum tímans. Aldrei hefði verið heppilegra og lærdómsríkara fyrir íslenzkar konur en nú að vera við hússtjórnarnám erlendis, hvort sem það væri

hér á Norðurlöndum eða annarsstaðar, því einmitt nú eru þeir tímar, að alt þarf að spara og alt að nota. Nú verða menn að læra að vera án ýmsra vörutegunda, sem áður þóttu alveg nauðsynlegar og fá annað í þess stað, sem ódýrara er, en getur þá haft líkt næringargildi. Menn eru farnir að læra að »holt er heima hvað«, að nota ýmsa gamla þjóðlega fæðu eða laga hana eftir tímanum. Yfir höfuð læra menn nú með hverjum degi meira og meira að spila á eigin spítur, að bjargast sem mest við sitt og það, sem hvert land gefur af sér, gera það sem margbreytilegast og heppilegast.

Eitt af því, sem þá mundi koma húsmæðraefnum í hag og til gagns íslenskum konum, sem hér væru við hússtjórnarnám, það væri hvað garðræktin ætti að vera stórt framfaraskilyrði hjá okkur. Og þegar þær færu að læra meðferð á kálmeti og sjá, hve mikið næringargildi það hefir, og hve mikið mætti spara rúgbrauðið, ef við ræktuðum og notuðum alls konar kálmeti, sem verða mætti, þá mundi garðræktin fá sínar beztu stóðir og styrktarmenn hjá þeim. Og þá mundi okkur öllum verða ljóst, hvílíkt stórtjón og svívirðing það er fyrir alla okkar þjóð að kaupa kartöflur fyrir hundruð þúsunda krónur frá útlöndum, þar sem okkur væri innan handar að byrgja landið upp af þeirri vöru og jafnvel meira. Þetta er bein afleiðing af vankunnáttu okkar í hússtjórn og matargerð.

Þér íslenzku sveitakonur, sem sendið yðar ungu, efnilegu dætur hingað til Kaupmannahafnar án þess að hafa nokkurt sérstakt verkefni hana þeim, sendið þær heldur á einhvern góðan landbúnaðarhúsmæðraskóla í Svíþjóð eða Noregi, t. d. á Rímforsaskólanum í Svíþjóð, sem áreiðanlega er fullkomnasti og bezti landbúnaðarhúsmæðraskóli hér á Norðurlöndum eða á norska ríkis-húsmæðraskólann í Stabæk, sem nú hefir verið fullkomnaður að miklum mun. Hann er ódýrari. Á báðum þessum skólum eru styttri námsskeið fyrir hús-

mæður og önnur lengri fyrir kenslukonur. Í Stabæk eru það 10 mánuðir og eiga þá nemendurnir áður að hafa gengið á stutt hússtjórnarnámsskeið, en í Rímforsa er kenslukvennanámsskeið 2 ár. Á þann skóla ættum við að senda efnilega konu, sem síðar stæði hér heima fyrir fullkomnum hússtjórnar- og kenslukvenna-landbúnaðarskóla. Því það er háðung, að landið eigi engan slíkan skóla, sem undirbúi kenslukvennaefni, til að geta kent bæði við skólaeldhús og húsmæðraskóla, heldur neyðumst við til að sækja alla þá fræðslu til útlanda. Slíkt getur ekki til lengdar orðið jafn-heppilegt, eins og að lá upp þá fræðslustofnun í landinu sjálfu, sem bygd sé á beztu kensluadferðum nútímans, ásamt tililiti til hinna sérstöku lífsskilyrða sem eru hjá okkur. Og til að fylgjast með tímanum bæði í þessari grein og öðrum, ættu konur ekki síður að fá styrk, en »efnilegir íslenzkir iðnaðarmenn«, stúdentar og ýmsir aðrir karlmenn.

B. B.

Veraldar-styrjöldin.

Þegar ófriðurinn hófst í ágústbyrjun 1914 kom mjög fáum á Íslandi til hugar, að hann stæði mjög lengi. Menn gerðu jafnvel ráð fyrir, að honum yrði lokið eftir nokkrar vikur.

Fáum kom til hugar, að hann gæti staðið einu sinni heilt ár. Menn sögðu, að allur herbúnaður stórpjóðanna væri orðinn svo fullkominn, að ekkert gæti viðnám veitt. Drápsvélarnar væru svo magnaðar og útbúnaðurinn svo fullkominn, að þetta yrði *þjóðamorð*. Þau gætu ekki staðið lengi, því þjóðirnar stráðræpuð niður þegar í stað.

Við, sem búum úti á Íslandi, finnum heldur ekki mikið til þessarar ógurlegu, blóðugu veraldar-styrjaldar. Dýrtýðin hjá okkur var hið eina merki um hana, sem almenningur vissi af. Dálitlir samgöngu-

erfiðleikar mintu einnig á hana, en það var þó til skams tíma ekki svo tilfinnanlegt. Menn gátu að mestu leyti farið ferða sinna og bæði selt vörur og fengið þær keyptar, án þess að um mjög rangláta afarkosti væri að ræða. Hjá okkur heima mátti kalla, að heyrðist að eins örlitill og daufur ómur af hinni óskaplegu skothrið, sem nú liggur við að leggi Norðurlálfuna í rústir.

En þegar menn ferðast út fyrir íslensku landhelgina, þá fara menn að verða varir við, að alt sé ekki með feldu í heiminum. Auk herskipanna, U-bátanna, flugvélanna og Zeppilinsvindlanna, þá geta menn hvergi setið né staðið svo þeir minnst ekki ófriðarins. Allar mikilvægustu atgerðir hlutlausu landsstjórnanna hér á Norðurlöndum, og sveita og héraðastjórnanna, miða að því, að draga úr afleiðingum og áhrifum hans og fyrirbyggja hallæri og hungursneyð, sem kemur af verzlunarhöftum, siglingabanni og allskonar erfiðleikum með að geta fengið nauðsynjar sínar. Allar vörur stíga dag frá degi í verði, bæði innlendar og útlendar. Mjög margar nauðsynjavörur eru að verða ófáanlegar. Sumar hafa verið það um langan tíma. Aðflutningur teppist meira og meira og útflutningur að sama skapi. Landsstjórnirnar og löggjafarvöld verða að taka til þeirra óyndisúrræða, að banna ýmsan útflutning á matvöru og selja hámarksverð á aðra. Þegar skortur fer að verða á einhverri matvöru, þá er fyrirskipað, hvað nota skuli í hennar stað, ellegar lög eru sett um, hvað mest megi eyða á mann af henni. — Allir taka höndum saman um að vinna á móti þessum vöða vágesti, sem virðist alstaðar að verða nærgöngulli — sultinum.

Og hvað er þá það, sem amar að íbúum hlutlausu ríkjanna, hjá þeim hörmungum, sem hernaðarþjóðirnar eiga við að búa, einkum þeir hlutar þeirra, þar sem barist er? Sultur og sorg er daglegt hlutskifti margra í þessum ríkjum. Börnin deyja hrönnum saman af sulti eða öllu heldur óhollu viðurværi. Auðvitað hefir England

hingað til verið betur sett en Þýskaland og bandamenn þeirra. En nú er röðin líka komin að því, síðan Þjóðverjar hafa sett sitt siglingabann út, að viðlagðri hótun um að hvert það skip skyldi skotið í kaf, sem inn fyrir bannlinuna færi.

Þetta ákveðna siglingabann, sem bæði Bretar og Þjóðverjar setja, hverir fyrir annars löndum og bandamanna þeirra, það er tilefni matarskortsins, sem nú er hvarvetna í Norðurlálfunni að verða svo iskyggilegur. Allar bjargir *utan* að eru bannaðar. Þá verður alt undir því komið, hvað ríkin eða löndin sjálf geta, fætt á eigin spítur, af íbúum sínum. Þá verða menn að læra að auka framleiðsluna í sínu eigin landi. »Holt er heima hvað«, má og *verður* þá að hafa að orðtaki. Og ef framleiðsla nauðsynlegra næringarefna í sjálfu landinu er ekki nóg, þá koma visindamennirnir til sögunnar og kenna, hvernig megi auka hana, hvernig blanda skuli næringarefnunum saman á sem heppilegastan hátt, og hvað megi nota í stað þess sem vantar, og hvað hver einstaklingur geti komist af með til viðurværis. Í þessum efnum hafa Þjóðverjar verið lærimeistarinn. Þeir hafa ekki einungis kent mönnum að breyta til með fæðutegundirnar og haga þeim á sem heppilegastan hátt, heldur hafa þeir einnig kent mönnum að fara sem haganlegast með alt og trygt efna minna fólkinu jafnstóra skamta af nauðsynlegustu lífsnauðsynjum og því efnaðra. Það hafa þeir gert með kortafyrirkomulaginu. Allar nauðsynjavörur hafa verið taldar, mældar og reiknaðar út í landinu, svo vist væri hvað mikið væri til af hverju einu og hvað stóran skamt hver einn maður mætti hafa, og síðan er lögbannað, að viðlögðum þungum refsingum, að selja nokkrum manni neitt af þessum vörum, nema eftir því sem kort hans hljóðar upp á. Þannig hafa menn brauðkort, smjör- eða feitmetiskort, kjötkort o. s. frv. Það fyrsta, sem hver ferðamaður verður að gera, þegar þar er komið, sem kortafyrirkomulagið er, það er að fara upp á lögreglustjóraskrifstofuna

og fá sjer t. d. brauðkort. Annars fær hann ekkert brauð eða neina þá fæðutegund, sem fæst með kortum einum.

Þetta kortafyrirkomulag hafa nú allar þjóðir Norðurálfunnar tekið eftir Þjóðverjum. Norðmenn hafa verið fljótastir til þess af Norðurlandabúum, þá Svíþjóð, sem tók upp sykurtort snemma í vetur og brauðkort litlu síðar. Og nú er Danmörk að byrja þetta kortafyrirkomulag hjá sjer. Hér hafa menn fengið sykurtort hljóðandi upp á 1 pd. sykurtort um vikuna á mann, og þykir það riflega ílagt. Í Svíþjóð þar á móti fá menn að eins 2 pd. á mánuði á mann.

Talað er um að brauðkort muni komast hér á í Khöfn bráðum. Sem stendur er þó brauð hér fáanlegt eftir vild. En það er blandað með byggi, til að drýgja rúgin, sem of lítið er til af. Þetta bygg- eða »striðsbrauð«, sem kallað er, verður hart við geymsluna og er miklu verra en óblandað rúgbrauð. Það kostar 90 aura heilbrauð, $\frac{1}{2}$ brauð 45 og $\frac{1}{4}$ brauð 23 aura. Mjólkurskortur er hér víst ekki sem stendur, en dýr er hún. Venjuleg nýmjólk 30 aura, barnamjólk 36 aura o. s. frv.

Kjöt er alls ekki sérlega dýrt, eftir því sem allt annað er. Nautakjöt frá 0,85—1,30 pd. Á svinakjöti er hámarksverð á lakara hlutanum 0,60 pd. Dýrasta svinakjöt er aftur yfir krónu. Fiskur er nær því ófáanlegur og í voðaverði. Lófastórir smákolar á 55 aura stykkið. Kornmatur er hér í háu verði. Hveiti víst um 30.aura pd. o. s. frv. Sykur er ódýr, því á honum er hámarksverð 0,24 af strausykri og 0,28 af höggnum sykri.

Það sem mest vandræði virðist verða með hér, það er eldsneytið, einkum gaskolin. Stjórnin lét rannsaka og mæla allar kolabirgðar í landinu, eftir að siglingabannið komst á. Eftir þeirri rannsókn voru þá til kol, koks og brenni til eldsneytis til $2\frac{1}{2}$ mánaðar tæplega þó, en gas til $\frac{1}{2}$ mánaðar. Nú hafa því allir verið ámintir um að spara gas og rafmagn sem mest og hvorttveggja verið sett í þrefalt verð, nema

dálitill hluti af eyðslunni, sem ákveðinn er með gamla verðinu.

Af þessu er auðséð, að alvaran er hér orðin ofan á. Stríðið virðist færast nær. Að minsta kosti verður það með degi hverjum tilfínnanlegra. Það er siglingaleysið, sem gerir öll vandræðin. Auk þess hafa nú um tíma verið hér svo mikil frost, að allar sjóleiðir hafa orðið ófærar skipum fyrir lagnaðaris. Hefir það ekki komið fyrir síðan 1894, svo að skipaferðir innanlands hafa verið nær því allar teptar um tíma, og mörg af skipum heim, sem lengra hafa átt að fara, verið sett upp. Mér hefir oft dottið í hug, að nú færi ástandið að líkjast því sem hefði verið fyr á tímum, heima á Íslandi, þegar sjórinn hefði verið byrgður af ís að austan, norðan og vestan, og matvöru- og siglingaskortur alstaðar við landið. — Menn búast við að verða sem mest að búa að sínu. Daglega færa blóðin lista yfir skip sem skotin eru niður, sem eru á ferð innan eða um bannlínuna. — Hvar ætli þetta lendi? — Og ef svo Ameríka kemur með í þennan djöfladans, sen nú sýnist vera víst, verður þá sjóleiðin þangað líka gerð ófær?

Briet Bjarnhéðinsdóttir.

Frá Kaupmannahöfn.

27. febr.

Efst á baugi eru hér allar mögulegar dýrtíðar-ráðstafanir. Eins og getið mun vera um annarstaðar í Kvbl., geta menn ekki opnað blóðin án þess þau séu full af slíkum frásögnum og ráðleggingum. Berl. Tid. lét halda 5 fyrirl. í Metz tesal um sparnað. Fæðuna og næringargildi hennar, eldsneyti og meðferð ofna, gas og rafmagn og hverir lampar væru hentastir og eyddu minstu, fatnað vorn og smápeningana, eða eiginl. spari-skildinga, og hvernig búa skyldi til gott eldsneyti úr blautum pappír sem litlar skátatelpur sýntu. Salurinn rúmaði að eins 250 manns svo fáir komust að. Þetta var því alt endurtekið seinna þ. 24. í stóra salnum í sönghöllinni, sem var alveg fullur ásamt öllum áheyrendabekkjum uppi. Mjög

margir karlmenn virðast hér áhugafullir fyrir hinni „Ædle kogekunst“. Hér var endurtekinn útdráttur úr öllum fyrirlesturum og sýnt með ljósmyndum á töflu teikningarnar og útreikningarnir um þetta, næringargildi fæðutegunda, efnin í fatnaði o. fl.

Búreikningar frókin Elinu Hansen, sem áttu að sýna hve sparlega menn geta komist af og hvernig nota mætti kálmeti, kartöflur og ávexti að miklu leyti til að minka hið dýra kjöt, voru miðaðir við 4000 kr. árstekjur og 4 heimilismenn, hjón og 2 börn. — Til matar ætti eftir þessu að eyða 1400—1500 kr. árl. — Mér fannst nú enn þá meiri nauðsýn að sýna hvernig fjölskylda með 3—4 börnum og 1200—2000 kr. tekjum ætti að geta lifað viðunandi lífi án skulda —

Aumingja „Pólitikin“ hefir orðið að láta sér nægja að telja upp dýrtíðarráðstafanir landsstjórnar og bæjarstjórnar. Þó hefir hún einu sinni látið halda fyrirlestur í sínum tesal, um notkun heykassa eða pappírsruða í kassa, ásamt notkun pappírs til eidneytis. Þessi fyrirlestur var sérstaklega ætlaður „Husassistentum“, sem við á íslensku köllum vinnukonur.

Merkastar eru þó ráðstafanir landsstjórnar og bæjarstjórnar, sem hér yrði oflangt upp að telja. Verst er sem stendur kolaleysið. Friðriksberg liggur í kolamyrkri, og gaslaust þar á morgun. Ögn skárra hér inni í bænum, og hefir þó bæjarstjórnin hér lánað Friðriksbergs gasverki 300 tons af gaskolum af sinni fátækt.

Mesta nýngin er alþýðumatsala bæjarstjórnar, sem er að byrja þessa dagana. Hefir hún leigt „Gullaks“verksmiðju niðurlagða með öllum áhöldum fyrir eldhús. Á þar að matreiða miðdagsverð handa 15,000—17,000 manns daglega, sem síðan verður fluttur út um bæ og útbýtt í 6 barnaskólum víðsvegar um bæinn. Skamturinn á að vera tveir heitir réttir af góðum mat, sem kostar 40 aura á mann. Allir sem nota þetta, verða að sækja matinn milli kl. 11—1 um hádaginn. Til að fá hann, verður að hafa sem skilríki sykurtort sín til sýnis.

Allskonar ný „spari“ahöld eru nú notuð. Auk þess sem bæjarstjórnin lætur búa til og selja ódýra „heykassa“, eru nú komnir hér í verzlun meðal annars „spari katlar“, til að stinga inn í sjálft eldholið á ofninum, og hita þeir vatnið á augabragði. Þeir eru ferkantaðir langir kassar með höldu fram úr, og tóðu með flautu í. — Ansi gott og praktist áhald, sem við heima ættum endilega að fá. —

Það þætti á öðrum tímum bæði ilt og broslegt, að sjá þá króka og brögð, sem bæði húsmæður og hústeður, og yfirhöfuð allir sem þurfa, nota til að svikja út eina og eina flösku af steinolíu o. fl. Menn reyna að verzlun við sem flesta, til þess undir því yfirskyni að fá í hverjum stað eina olfu

flösku á viku. Ein rik húsmóðir sagði mér mjög hróðug og glöð, að hún á þann hátt hefði eina viku getað haft út 8 flöskur sína í hverjum stað. og þenna litla olúfuförða geymir hún nú þangað til gasið er búið. — — —

Utan úr heimi.

Noregur.

Norske Kvinders Nationalraad hélt 4. þing sitt í Kristjaníu 3.—7. október s. l. Þingið var hafið með guðsþjónustu í Frelsarakirkjunni, en þingfundir allir fóru fram í sjálfri stórþingisbyggingunni. Settur formaður frú Betzy Kjelsberg hélt þingsetningarræðuna og minntist með hlýjum orðum hins látna stofnanda og formanns ráðsins ungfrú Gínu Krogh. Að því búnu voru kveðjuskeyti lesin upp og send. Skýrslur um starfsemi kvennaráðsins lesin upp og ársreikningur þess samþykktur o. fl.

Helstu málin sem fundurinn fjallaði um voru þessi:

Aukin mentun ljósmædra, svo að þær geti orðið nokkurskonar ráðunautar í meðferð barna fyrstu árin, einnig um launahækkun í hlutfalli við hina auknu mentun og vaxandi störf.

Vitnaleiðsla barna. Svohljóðandi áskorun samþykkt: „Norska kvennaráðið skorar á stjórnina að gera hinar nauðsynlegustu ráðstafanir til að koma á hagkvæmara og betra fyrirkomulagi á vitnaleiðslu barna við dómstóla vora“.

Sérstaklega óskaði fundurinn að kona væri jafnan látin vera viðstödd vitnaleiðslu barna, er komið gæti í veg fyrir slíkar spurningar, er eigi væri rétt að leggja fyrir börn. Einnig að börn væru eigi látin vera viðstödd þá er önnur vitni væru yfirheyrð.

Um iðnað kvenna. Fundurinn samþykkti að skora á stjórnarvöldin:

1, „að kvenlegar iðnargreinar yrðu teknar inn í iðnaðarlöggjöfina,

2, að stofnaðir yrðu fleiri sérskólar er konur hefðu aðgang að,

3, að á fjárlögum ríkisins væri árlega veitt fé til þess að styrkja konur til framhaldsnáms“.

Sömu laun fyrir sama starf. Áskorun hafði borist kvennaráðinu frá Frakklands deild kvennasambandsins, er starfar að varanlegum friði, þess efnis, að hið norska kvennaráð tæki þetta mál á stefnuskrá sína, og ynni að því, að konur fengju jöfn laun og karlar fyrir sömu vinnu. Á Frakklandi hefir hergagnaráðherrann í orði kveðnu viðurkennt kröfuna um sömu laun, allra þeirra er vinna í skotfæraverksmiðjum, en í raun og veru hafa launin alstaðar lækkað síðan konurnar fóru að

vinna að skotfæragerð. A Englandi, þar á móti, hefur Lloyd George komið á sömu launum fyrir sömu vinnu í öllum skotfæraverksmiðjum. Fundurinn gaf stjórn kvennaráðsins umboð til:

1. „að reyna að koma fram með skýrslu um, hvernig háttað væri í Noregi launakjörum karla og kvenna, er vinna sömu vinnu,

2. að gera hinar nauðsynlegu ráðstafanir til þess að styðja kröfuna um jöfn laun, ef svo færi að málið yrði tekið til alþjóðlegrar meðferðar að stríðinu loknu“.

Auk þess var talað um hjónaskilnaðarlöggjöfina, um bústjórnarskóla handa fullorðnum, um hússtjórnarkenslu sem skyldunámsgrein í barna- og framhaldskólum. Skorað á stjórnina að konur fengju sæti í verðlagsnefndum o. fl.

Danmörk.

Fyrsti danski kvennframbjóðandi er frú Marie Lassen, sem við næstu kosningar verður kandídat vinstri manna í Langelandskjördæmi á móti hermaðaráðherra P. Munck. Frú Lassen er ekkja eftir V. Lassen fjármálaráðherra og hefur um mörg ár notið mikils álits og haft mikil áhrif innan þess flokks vinstri manna, er fylgir J. C. Christensen að málum. Frú Lassen gefur út blaðið „Aalborg Amtstidende“, sem er eitthvert stærsta og útbreiddasta blað Dana, er út kemur utan Kaupmannahafnar. „Kvinden og Samfundet“, telur þess þó litil líkindi að frúin nái kosningu, sakir þess að hinn núverandi þingmaður hefur mjög mikið fylgi í kjördæmi sínu.

15. september sendi Dansk Kvindesamfund áskorun til stjórnarinnar um, að konur yrðu einnig teknar í verðlagsnefndina dönsku. Áskorun þessi hefur komið því til leiðar, að nú eiga þrjár konur sæti í nefndinni.

Svíþjóð.

Svíþjóð er nú eina landið af Norðurlöndum, er eigi hefur veitt konum pólitískan kosningarrétt og kjörgengi. Sænskar konur vinna af kappi og ósérþægni að þessu takmarki. Landssamband sænskra kvenréttindafélaga er ágætlega organískt og hefur deildir um endilanga Svíþjóð. Miðstjórn kvenréttindasambandsins ákvað síðastliðið sumar að gera 7. október ár hvert að „Kvenréttindadegi“. Sá dagur er helgaður Birgittu hinni heilögu, þessari frægustu konu Norðurlanda, eða jafnvel alls heimsins á fyrri hluta miðaldanna.

Dagurinn var haldinn hátíðlegur í öllum kvenréttindafélögum landsins. Samhljóða fundarsamþykkt var samþykkt í öllum félögum:

„Í dag, á degi hinnar heilögu Birgittu, komum vér sænskar konur saman, til þess, enn á ný, að láta í ljósi kröfu vora um stjórnarsleg borgararéttindi. Vér höfum valið þenna dag vegna þess að

vér heidrum Birgittu hina helgu, sem hinn óháða anda, er, knúður af rödd samviskunnar, hafði djörfung til að láta skoðun sína í ljósi, við hina völdugustu þjóðhöfðingja samtíðar sinnar.

Vegna heimsstyrjaldarinnar stendur mannkynið nú augliti til auglitis við ný viðfangsefni, og konurnar hafa, auk heimilistarfanna, tekið á sínar herðar ýms störf í þígu þjóðfélagsins, er áður voru unnin af karlmönnum, og á þann hátt sýnt mikla fórnfýsi, dugnað og þrautseigju. Eðlileg afleiðing þessa er stórfeld breyting á skoðunum manna um þýðingu konunnar sem borgara í þjóðfélaginu. Alkunnir, mikilsráðandi mótstöðumenn kosningaréttar kvenna hafa nú opinberlega játað skoðanaskifti sín á þessu máli. Engin getur efast um að sænskar konur mundu, ef eins væri ástatt, sýna hinn sama dugnað og ábyrgðartilfinningu. Sænsku karlþjóðinni væri sómi að því, að halda eigi lengur fyrir sænskum konum, rétti þeim, er þegar er veittur öllum öðrum konum Norðurlanda, án þess þó að þær á þungbærum reynslutíma styrjaldar hafi þurft að sýna fórnandi föðurlandsást.

Vér látum því í ljósi þá ósk vora og von, að bráðlega renni upp sá dagur er sænskar konur einnig verði réttvísinnar aðnjótandi“.

Holland.

Þar hefur neðri deildin samþykkt við aðra umræðu frumvarp stjórnarinnar um breytingu á grundvallarlögum. Samkvæmt frumvarpi þessu eiga allar fullorðnar konur að fá svo kallað „passívt“ kosningarfrelsi. Það er að segja kjörgengi til þings og bæjarstjórna, en eigi kosningarrétt. Frumvarpið gerir þó ráð fyrir að ný kosningalög veiti konum atkvæðisrétt „ef það virðist hagkvæmt og að svo miklu leyti sem það virðist svo vera.“ Til þess að verða að lögum þarf frumvarpið að vera samþykkt við aðra umræðu í efri deild og fá $\frac{2}{3}$ hluta atkvæða í sameinuðu þingi. Talið ófæð að frumvarpið nái fram að ganga innan skams. Þar með verða hollenskar konur að nokkurskonar pólitískum hálfdrættingum.

Bandaríkin.

Fyrsta konan er sæti fær á sambandsþing Bandaríkjanna í Washington er Miss Jeannette Rankin. Hún var valin af Montanafylki við nýafstaðnar kosningar og fékk við prófskosninguna þar sem hún var eini kvenkandídatinn en 7 karlmenn, 7000 atkvæða meirihluta. Ungfrú Rankin er ötull fylgismaður kvenréttindahreyfingarinnar og hefur unnið mikið í hennar þágu. Þógrámin hennar er: Kosningarréttur kvenna í öllum ríkjum, endurbætt barnalöggjöf, tollendurbætur, vínsölubann, og að almenningur fái greiðari aðgang að fylgjast með í gerðum þingsins. Í